ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 29.4.2026 г.
COM(2026) 174 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно напредъка, постигнат при изпълнението на Директива 2014/89/ЕС за установяване на рамка за морско пространствено планиране

Втори доклад

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно напредъка, постигнат при изпълнението на Директива 2014/89/ЕС за установяване на рамка за морско пространствено планиране

Втори доклад

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение 2
2. Напредък в изпълнението след последния доклад 3
   - 2.1. Приемане и преглед на МПП....3
   - 2.2. Изпълнение на изискванията за морските пространствени планове, определени в Директивата за МПП....7
     - 2.2.1. Член 5, параграф 1 — Прилагане на екосистемния подход....7
     - 2.2.2. Отчитане на екологичните, икономическите и социалните аспекти, както и аспектите, свързани с безопасността....9
     - 2.2.3. Насърчаване на съгласуваността 11
     - 2.2.4. Взаимодействия суша — море....12
     - 2.2.5. Участие на заинтересованите страни и на обществеността....13
     - 2.2.6. Използване на най-добрите налични данни и споделяне на данни 15
     - 2.2.7. Сътрудничество между държавите членки и на равнище морски басейн....16
     - 2.2.8. Сътрудничество с трети държави....18
   - 2.3. Предизвикателства във връзка с прилагането....19
3. Бъдещи действия....21

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Това е вторият доклад на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета, както се изисква от член 14, параграф 2 от Директива 2014/89/ЕС за установяване на рамка за морско пространствено планиране („Директивата за морско пространствено планиране“). В доклада се прави преглед на напредъка, постигнат от държавите членки при изпълнението на Директивата за МПП от 2022 г.[1], когато беше публикуван първият доклад на Комисията. В съответствие със задълженията за докладване по член 14, параграф 2, той предоставя фактологичен и аналитичен преглед на напредъка.

В доклада се поставя акцент върху:

- напредъка, постигнат от държавите членки по отношение на приемането, прегледа и актуализирането на техните морски пространствени планове (МПП);

- изпълнението на основните изисквания за планиране на Директивата за МПП, включително екосистемния подход, разглеждане на аспектите, свързани с околната среда, икономиката, социалната сфера и безопасността, взаимодействията между сушата и морето, съгласуваността с други политики, участието на заинтересованите страни, използването на данни и сътрудничеството в рамките на ЕС и с трети държави;

- нововъзникващите модели, както и разликите между държавите членки и общите предизвикателства за тях в процеса на преминаване на морското пространствено планиране от етапа на първоначално приемане към последващите цикли на планиране.

Анализът на Комисията показва, че по отношение на Директивата за МПП се достига висока степен на изпълнение в целия ЕС. Понастоящем 20 от 22-те крайбрежни държави членки са приели поне един морски пространствен план, като много от тях вече правят преглед, преразглеждане или целенасочени актуализации на плановете си. Няколко държави членки навлизат във втория или третия си цикъл на планиране, което показва преминаване от първоначална подготовка на МПП към рутинно изпълнение, мониторинг и адаптивно преразглеждане.

Настоящият доклад се основава главно на МПП и свързаната с тях документация, представена от държавите членки, информацията, налична чрез Европейската платформа за морското пространствено планиране, и данните, събрани чрез помощно проучване[2], изготвено за Комисията, диалог по изпълнението[3], документи на

---

1 COM/2022/185 final Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно напредъка, постигнат при изпълнението на Директива 2014/89/ЕС за установяване на рамка за морско пространствено планиране.

2 Проучване относно изпълнението от държавите — членки на ЕС на Директива 2014/89/ЕС за морско пространствено планиране.

3 Диалог по изпълнението за изпълнението на Директивата за морското пространствено планиране с комисар Костас Кадис — Океани и рибарство

Комисията[4], както и проекти и други източници[5]. Заедно те осигуряват аналитичната основа за представената тук оценка.

2. НАПРЕДЪК В ИЗПЪЛНЕНИЕТО СЛЕД ПОСЛЕДНИЯ ДОКЛАД

2.1. Приемане и преглед на МПП

В член 15, параграф 3 от Директивата за МПП от държавите членки се изисква до 31 март 2021 г. да изготвят МПП и да уведомят Комисията и съответните държави членки в тримесечен срок от публикуването на МПП (член 14, параграф 1).

В настоящия раздел е обобщен напредъкът, постигнат в изпълнението на МПП от предходния доклад на Комисията насам, като е обхванат периодът от 3 май 2022 г. до 1 януари 2026 г.

Въпреки крайния срок 31 март 2021 г., определен в Директивата за МПП, сроковете и подходите за приемане и преразглеждане на МПП в ЕС продължават да се различават. До крайната дата за събирането на данни **20 от 22-те крайбрежни държави членки** са приели своите МПП, като приемането се е ускорило значително от 2022 г. насам. Осем държави членки са приели плановете си между 2022 г. и 2024 г., а Португалия и Дания са приключили приемането и първоначалните актуализации през същия период[6]. За да гарантира изпълнението на Директивата за МПП, между 2021 г. и 2023 г. Комисията започна осем производства за установяване на нарушение[7], шест от които бяха приключени, след като въпросните държави членки успешно приеха своите МПП. **Гърция и Хърватия**[8] все още не са приели план, обхващащ всички морски води, въпреки че работата по това продължава и в двете държави членки. Комисията работи в тясно сътрудничество с двете държави членки, за да ги подпомогне да приемат своите МПП възможно най-скоро.

---

4 Оценка на Рамковата директива за морска стратегия, SWD(2025) 50.

5 Например, вж. Zaucha et al. „Implementing the EU MSP Directive: Current status and lessons learned“ („Изпълнение на Директивата на ЕС за морското пространствено планиране: текущо състояние и извлечени поуки в 22 държави — членки на ЕС“), *Морска политика*, 2025 г.

6 България (2023 г.), Дания (2023 г.), Естония (2022 г.), Испания (2023 г.), Франция (2022 г.), Италия (2024 г.), Кипър (2023 г.), Португалия (подучастък Азорски острови, 2024 г.), Румъния (2023 г.) и Швеция (2022 г.).

7 Между 2021 г. и 2023 г. са образувани производства за установяване на нарушение срещу България, Гърция, Испания, Хърватия, Италия, Кипър, Португалия и Румъния поради това, че не са изготвили МПП и не са ги представили на Комисията, както се изисква в Директивата за МПП. През 2023 г. делата срещу България (INFR (2022)2025) и Испания (INFR(2022)2027) бяха приключени. Делата срещу Кипър (INFR (2021)2227), Португалия (INFR (2023)2042) и Румъния (INFR (2021)2224) бяха приключени през 2024 г. Делото срещу Италия (INFR (2021)2223) беше оттеглено от Съда през декември 2024 г. Остават само делата срещу Хърватия (INFR (2021)2225) и Гърция(INFR (2021)2226).

8 По отношение на Гърция на 27 февруари 2025 г. Съдът на Европейския съюз постанови решението си по дело C-128/24 (*Европейска комисия/Република Гърция*), като установи, че Гърция не е изпълнила задълженията си по Директивата за морско пространствено планиране. През април 2025 г. Гърция одобри национална пространствена стратегия за морското пространство, включително карти на морските райони. Беше договорен график за приемането на пълния план, който все още предстои да бъде приет.

Забавянията при спазването на крайния срок през 2021 г. произтичат главно от продължителни процедури (напр. екологични оценки и координация между институциите), сложно управление, забавяния, свързани с COVID, и политически или геополитически фактори. В някои случаи забавянията са предимно административни, като приемането се е извършило малко след крайния срок.

Повечето от държавите, приели навреме плановете, сега са ангажирани с циклите на преглед или преразглеждане. Няколко държави членки вече са започнали пълни прегледи (напр. Белгия, България, Испания, Франция, Нидерландия, Швеция), а други са завършили междинни оценки или са насрочили предстоящи прегледи (напр. Германия, Естония, Латвия, Литва, Малта, Полша).

Като цяло се наблюдава преход от първоначално приемане към целенасочени актуализации до първите пълни цикли на преглед. Същевременно двете оставащи държави членки, които все още не са приели МПП, продължават да работят за постигането на тази цел.

Таблица 1: Актуално състояние на процесите на приемане и преразглеждане на МПП за 22-те крайбрежни държави членки[9]

Държава членка	Дата на приемане на текущия план	Предходни планове	Процеси на преразглеждане и допълнителни планове за разпределение
Белгия	май 2019 г.	Първи приет МПП: март 2014 г.	Подготовката на третия МПП на Белгия (2026—2032 г.) е в ход — преразглеждането на МПП започна през 2023 г., като проведеният семинар беше последван от обществена консултация. Нов план ще бъде приет през 2026 г.
България	май 2023 г.	/	Проучване за осъществимост, проведено през 2023 г. и 2024 г. Официалната актуализация е планирана да приключи до края на 2027 г.
Хърватия	Текущ процес	/	/
Кипър	декември 2023 г.	/	Понастоящем не е предмет на преглед.
Дания	2023 г.[10]	/	Изменен през 2024 г. (официално допълнение към МПП), предимно с цел интегриране на нови цели за енергия от възобновяеми източници в морето и за биологично разнообразие, а през 2025 г. — изменение на Закона за морското пространствено планиране, въвеждащо схема за временни проекти за изпитвания и изследвания извън

9 По-подробна информация, както и връзки към националните планове, можете да намерите на Държави | Европейската платформа за морското пространствено планиране.

10 Дания представи първия си морски пространствен план за обществена консултация за срок от шест месеца през 2021 г. Проектопланът е правно обвързващ от момента на публикуването му за консултация. През 2023 г. той беше издаден като изпълнителна заповед.

Държава членка	Дата на приемане на текущия план	Предходни планове	Процеси на преразглеждане и допълнителни планове за разпределение
			определените райони.
Естония	май 2022 г.	/	Продължава мониторингът и годишният преглед на плана за действие. Процес на официален преглед, насрочен за 2026—2027 г. в рамките на петгодишния цикъл на преглед, изискван съгласно националното законодателство.
Финландия	декември 2020 г.	/	Преразглеждането започна през януари/февруари 2024 г.; планът трябва да бъде актуализиран/приет до 2027 г.
Франция	Втора част (стратегически документи): ноември 2025 г.	Първа част: 2019 г. Втора част: май 2022 г. /	След като националната стратегия беше одобрена през юни 2024 г., неотдавна Франция преразгледа стратегическата част на своите МПП, за да определи нови зони, по-специално за ветроенергийни паркове в морето и „строго“ защитени зони, както и за да направи други свързани с тях изменения.
Германия	септември 2021 г.	Първи приет план за морско пространствено планиране: 2009 г.	През 2025 г. е публикуван план за развитие на обект, в който се очертава стратегия за морския сектор по отношение на вятърната енергия от разположени в морето инсталации. Текущото средносрочно преразглеждане на германския МПП ще бъде финализирано през 2026 г.
Гърция	Текущ процес	/	/
Ирландия	юни 2021 г.	/	План за определена морска зона по южното крайбрежие (DMAP), приет през октомври 2024 г. (определят се зони за добив на енергия от възобновяеми източници в морето, за да се подпомогне изграждането на 5 GW мощности за вятърна енергия от разположени в морето инсталации до 2030 г.).
Италия	септември 2024 г.	/	Понастоящем не е предмет на преглед.
Латвия	май 2019 г.	/	Междинен доклад за оценка, приет през октомври 2024 г. Процесът на преглед трябва да започне през есента на 2025 г.
Литва	септември 2021 г.	Първи приет МПП: юни 2015 г.	Планът трябва да бъде предмет на преглед през 2030 г. В тематичния план за 2024 г. и в стратегическата екологична оценка (СЕО) са очертани местата на ветроенергийните паркове в морето и връзките им с брега.
Малта	юли 2015 г.:	/	Предприет е първоначален вътрешен преглед. Продължаващо изпълнение в очакване на указания от държавните органи за следващите стъпки.

Държава членка	Дата на приемане на текущия план	Предходни планове	Процеси на преразглеждане и допълнителни планове за разпределение
Нидерландия	март 2022 г.	Първи приет план: 2009 г.[11] Втори приет план: декември 2015 г.[12]	Частичното преразглеждане на програмата за Северно море (2022—2027 г.) е в ход, за да бъдат разгледани, наред с други теми, и по-високи цели за енергия от възобновяеми източници в морето. Проект за частично преразглеждане, представен на Парламента на 22 април 2025 г.; обществена консултация от 19 май 2025 г.; финализирането се очаква през 2026 г.
Полша	Април 2021 г. с техническа промяна през декември 2022 г.[13]		Публикувана междинна оценка на 9 май 2025 г.; взето решение за актуализиране; министерството търси финансиране; започване на широкообхватна актуализация през 2026 г. (в зависимост от наличния бюджет), която се очаква да отнеме 2,5—3 години.
Португалия	декември 2019 г. (континентална част и Мадейра) и октомври 2024 г. (Азорски острови)	/	Планът за разпределение за енергия от възобновяеми източници в морето (PAER, 2025 г.) автоматично се съгласува с *Plano de Situacão do Ordenamento do Espaço Maritimo Nacional* (PSOEM).
Румъния	ноември 2023 г.	/	Понастоящем не е предмет на преглед.
Испания	февруари 2023 г.	/	Прегледът е стартиран през 2024 г; всичките пет плана за всяко от петте испански морски зони трябва да бъдат преразгледани до законоустановения краен срок 31 декември 2027 г.
Словения	юли 2021 г.:	/	Понастоящем не е предмет на преглед. Следващото официално преразглеждане се очаква през 2031 г., а подготвителната работа ще започне през 2029 г.
Швеция	февруари 2022 г.	/	Преглед на плановете с цел, наред с другото, постигане на новите цели за развитие на възобновяемата вятърна енергия от разположени в морето инсталации и създаване на морски защитени територии — предложения за изменение на плана, представени на държавните органи през януари 2025 г.

[11] Документът за политиката за Северно море, обхващащ периода 2009—2015 г.

[12] Вторият пространствен план, документът за политиката за Северно море за периода 2016—2021 г., е актуализация на документа за периода 2009—2015 г.

[13] След правна заплаха от канадски притежател на концесия за нефт и газ, чиито права за западно Померанско море са били пропуснати в плана за 2021 г., с преразглеждането на МПП от 2022 г. — определено като „техническа промяна“ — са коригирани три зони на басейна, за да се включат дейностите, като се избягват искове за компенсации и не се изисква нова стратегическа екологична оценка (СЕО) или обществена консултация.

2.2. Изпълнение на изискванията за морските пространствени планове, определени в Директивата за МПП

В следващите раздели се предоставя оценка на това как държавите членки са изпълнили минималните изисквания, определени в Директивата за МПП. Анализът е структуриран по отношение на съответните разпоредби на Директивата, като се разглеждат подходите, предприети в националните МПП и свързаните с тях рамки за изпълнение.

С Директивата за МПП се установява гъвкава рамка, която предоставя на държавите членки широка свобода на действие по отношение на начина, по който да прилагат нейните изисквания в съответствие с националните си конституционни разпоредби, административни структури, правни системи и специфичните особености на морската среда. В резултат на това държавите членки са приели различни модели на планиране, мерки за управление и технически решения, за да приведат в действие разпоредбите на Директивата.

Следователно, сравнителните наблюдения и посочванията на различни нива или форми на изпълнение в следващите раздели са описателни и аналитични по своя характер. Те имат за цел да се улесни сравнението, да се идентифицират тенденциите и да се подчертаят моделите на изпълнение в целия ЕС. Изборът на различни подходи не означава, че е налице несъответствие или незадоволително изпълнение.

2.2.1. Член 5, параграф 1 — Прилагане на екосистемния подход

Като цяло, държавите членки посочиха прилагане на екосистемен подход към морското пространствено планиране в съответствие с член 5, параграф 1 от Директивата за МПП. На практика обаче степента, в която се прилага екосистемният подход и доколко последователно се прави това, се различава значително в отделните държави и зависи от различните конституционни, административни и регулаторни уредби. Екосистемният подход често се посочва като ръководен принцип в целите на МПП и се прилага предимно чрез придружаващи процедури за екологична оценка.

В целия ЕС стратегическата екологична оценка[14] (СЕО) се очерта като основно средство за прилагане на екосистемния подход. Базовите равнища за околната среда, анализите на натиска, оценката на алтернативните варианти и мерките за смекчаване обикновено са структурирани около екологичните компоненти и видовете натиск от човешките дейности, като често се основават на дескрипторите и рамките за мониторинг на Рамковата директива за морска стратегия[15] (РДМС). В много случаи СЕО — заедно с целесъобразна оценка[16], когато е уместно — е основният източник на доказателства, че

[14] В съответствие с Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 г. относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда.

[15] Директива 2008/56/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за морска среда (Рамкова директива за морска стратегия).

[16] В съответствие с Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици (това е кодифицираната версия на

взаимодействията на екосистемите, кумулативният натиск и екологичните ограничения са разгледани на стратегическо равнище.

Поради това при повечето МПП екосистемният подход се прилага процедурно, а не чрез изрични правила за зониране въз основа на екосистемния подход или прагове, включени в писменото описание на плана. Степента, в която екосистемният подход влияе върху решенията за пространствено планиране, се различава значително. В редица държави членки констатациите от СЕО дават ясна информация за решенията за зониране, защитните мерки, условията или изключенията за специфични видове използване (по-специално енергия от възобновяеми източници в морето, добив и корабоплаване). В други случаи, съображенията, свързани с екосистемния подход, остават на по-общо равнище, като се очаква екологичните ограничения да бъдат разгледани предимно на етапа на разрешаване на проекта чрез последващи оценки на въздействието върху околната среда.

Държавите членки обикновено основават прилагането на екосистемния подход на съществуващите екологични рамки на ЕС, по-специално РДМС, законодателството за „Натура 2000“ и националните системи за мониторинг на морската среда. Привеждането в съответствие с целите за добро екологично състояние (ДЕС) се посочва често, но само в някои планове то се превръща в структурирани, основани на дескриптори рамки за оценка или анализи на кумулативното въздействие, които пряко определят избора при планирането[17]. В останалите планове се прави предимно описателен преглед на функционирането и устойчивостта на екосистемите. Прилагането на екосистемния подход отразява и различията в моделите на управление. При централизираните системи обикновено се използват национални екологични оценки, за да се отчетат съображенията, свързани с екосистемите. Същевременно при многостепенните или федералните системи прилагането на екосистемния подход се разпределя между национални и поднационални процеси, което понякога води до неравномерно прилагане в различните морски басейни. Подходите за морско басейново или фасаден тип планиране, помогнаха на някои държави членки да приспособят оценките на екосистемите към регионалните екологични условия, като подкрепиха прилагането на екосистемния подход в по-голяма степен според конкретните места.

Примери за добра практика[18]:

оригиналната Директива 79/409/ЕИО) и Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.

[17] Тази констатация е подкрепена от оценката на Комисията на изпълнението на РДМС. В окончателния доклад (COM(2020)259) се отбелязва, че напредъкът по установяването на прагови стойности за определяне на ДЕС е бавен и че има значителни разлики по отношение на начина, по който държавите членки дефинират и определят ДЕС по дескриптори, което показва, че определянето на дескриптори остава непълно и неравномерно като основа за оценка.

[18] Вж. помощното проучване за допълнителни национални примери. Значим пример за многонационален подход към интегрирането на СЕО е проектът „Стратегическо екосистемно планиране за устойчиво бъдеще на Балтийско море“ (SEABAS), който понастоящем се финансира от програмата Interreg за Балтийско море.

- Ирландия приложи ориентирана към целите СЕО, с която беше изпитана всяка политика на НРМП (Национална рамка за морско планиране) спрямо стратегическите екологични цели, обхващащи всички аспекти на Директивата за СЕО (биологично разнообразие, човешко здраве, води, климат, ландшафт, културно наследство и др.). СЕО предоставя доказателства за пълна пътека за скрининг/определяне на обхвата, повтарящи се изпитвания, използващи целите на СЕО, както и интегриран доклад за оценка на въздействието върху защитена зона по „Натура 2000“ и целесъобразна оценка (ЦО). В доклада за СЕО е обяснено как консултациите и оценката са променили НРМП. Това е пример, в който СЕО очевидно е повлияла на съдържанието на плана.
- Със СЕО за 2023 г. на Дания се оценява всяко изменение на МПП спрямо всички 11 дескриптора на РДМС, като се използват таблици за натиск за всеки дескриптор, за да се проучи как премахването на зоните за аквакултури и за добив или разширяването на зоните за енергия от възобновяеми източници в морето и за съхранение на CO2 влияе върху ДЕС. Този структуриран подход укрепва пряката връзка между анализа на натиска, целите на ДЕС и окончателните решения за зониране.
- СЕО на Естония съчетава анализ на натиска по РДМС с моделиране на кумулативните въздействия (PlanWise4Blue)[19]. Резултатите от модела, показващи висок риск за птиците и прилепите — особено от клъстерното развитие на ветроенергийни паркове в Рижкия залив — доведоха до преместване на зоните за вятърна енергия и въвеждане на целенасочени смекчаващи мерки за дейностите, свързани с добива, аквакултурите и отбраната.

Като цяло, последните преразглеждания на МПП показват, че е постигнат ясен напредък по отношение на прилагането на член 5, параграф 1, с по-систематично използване на данни за околната среда, кумулативен анализ на натиска и връзки с целите на РДМС. Същевременно практическото прилагане на екосистемния подход в отделните държави остава неравномерно. Това отразява отчасти различните национални тълкувания на концепцията и липсата на по-оперативна рамка на равнището на ЕС. Въпреки че съображенията, свързани с екосистемния подход, се разглеждат подробно чрез СЕО и съответните процедури, в бъдещите цикли на планиране има възможност за по-систематично превръщане на тези анализи в ясно формулирани разпоредби за пространствено планиране, критерии за вземане на решения и мерки за мониторинг в рамките на самите МПП.

2.2.2. Отчитане на екологичните, икономическите и социалните аспекти, както и аспектите, свързани с безопасността

Като цяло държавите членки разглеждат систематично аспектите, свързани с околната среда, икономиката, социалната политика и безопасността, при изготвянето и прилагането на МПП в съответствие с член 6, параграф 2, буква б) от Директивата за МПП. По принцип на екологичните съображения се обръща най-голямо внимание и те се включват последователно в МПП, което показва силни връзки с процесите на СЕО и

[19] PlanWise4Blue | Европейската платформа за морското пространствено планиране.

привеждане в съответствие със задълженията съгласно законодателството на ЕС в областта на околната среда. Икономическите аспекти са разгледани предимно чрез пространствената организация на ключови морски сектори, а именно енергия от възобновяеми източници в морето, морски транспорт, пристанища и други дейности на синята икономика (като аквакултури). Същевременно социалните съображения са включени по-неравномерно, често чрез консултации със заинтересованите страни (например със сектора на рибарството) и чрез цели за планиране на високо равнище, а не чрез специални аналитични рамки. Аспектите, свързани с безопасността, особено морската безопасност и ограниченията, свързани с отбраната, обикновено са отразени в пространствените разпределения, мерките за определяне на маршрути и зоните на изключване или ограничаване.

Примери[20] за съображения във връзка с безопасността в МПП:

Изисквания за безопасност са заложени в няколко МПП. Ирландия изисква оценки на риска за корабоплаването и издирвателни и спасителни операции на ниво проект (като се използват инструменти, като например инструментариума, разработен от Международната организация за помощните средства за корабоплаването (IALA)), приведени в съответствие с националното планиране на извънредни ситуации и отбрана. Френските фасадни планове включват специални раздели за анализ на риска и листове за действие относно морското наблюдение и капацитета за реагиране. Швеция насърчава системите за управление на морския трафик — очаква се те да намалят сблъсъците и засяданията с над 60 % — и определи модернизациите на пристанища и навигационни канали, необходими за преодоляване на пропуските в безопасността. Тези примери показват как морското пространствено планиране може да подобри морската безопасност чрез структурирана оценка и координация със специализираните органи.

Последните развития показват, че е налице постепенно преминаване от описателен подход към по-структурирано разглеждане на компромисите между целите. В няколко държави членки преразглежданията на МПП все повече имат за цел да се балансира желанието за ускоряване на разгръщането на енергията от възобновяеми източници в морето с необходимостта да се защити биологичното разнообразие, да се даде възможност на рибарството да съществува съвместно с други сектори и да се гарантира безопасността на корабоплаването. Съображенията за безопасност придобиват все по-голямо значение с оглед на нарастващата конкуренция за морско пространство и необходимостта от защита на критичната инфраструктура, докато икономическите и екологичните цели сега са по-ясно определени на равнището на МПП, отколкото в първия цикъл на планиране.

Въпреки този напредък продължават да съществуват различия по отношение на обхвата на социално-икономическите анализи и анализите на безопасността и степента, в която те се прилагат на практика. Екологичните аспекти имат по-установени методики и по-добра наличност на данни, докато социалните въздействия и кумулативните социално-икономически ефекти често се разглеждат качествено. Като цяло морското пространствено планиране все повече се използва като стратегическа рамка за

[20] *Моля, вж. помощното проучване за допълнителни примери.*

съгласуване на екологичните, икономическите, социалните и свързаните с безопасността съображения, въпреки че се очаква методиките да бъдат доразвити с навлизането на държавите членки в следващи цикли на планиране.

2.2.3. Насърчаване на съгласуваността

От първия цикъл на изпълнение насам държавите членки постепенно увеличиха усилията си за насърчаване на съгласуваността между морското пространствено планиране и свързаните с него политики, стратегии и процеси на планиране, както се изисква съгласно член 6, параграф 2, буква в) от Директивата за МПП. Всички крайбрежни държави членки вече изрично признават морското пространствено планиране като координираща рамка за привеждане в съответствие на екологичните, секторните и пространствените цели в морската среда, дори ако степента на последователност на различните политики се различава в отделните държави.

Най-последователният подход за постигане на тази цел може да се наблюдава в политиките за морската среда[21], които са приведени в съответствие с целите и данните, изисквани съгласно РДМС и директивите за птиците[22] и местообитанията[23]. В много случаи екологичните изисквания са отразени в пространствени разпределения, условия за планиране или разпоредби за опазване, подкрепени от процеси за стратегическа екологична оценка. В други държави членки към съгласуваността се подхожда по-скоро чрез препратки на високо равнище и процедурна координация, като конкретната интеграция на политиките се разглежда на по-късен етап или за всеки отделен случай.

Повечето държави членки изрично посочват връзките с РДМС и Рамковата директива за водите[24] (РДВ), често чрез привеждане в съответствие на екологичните цели и пространствените разпределения. В някои случаи едни и същи органи наблюдават прилагането както на Директивата за МПП, така и на РДМС, което улеснява обмена на данни и експертен опит.

Пример за добра практика[25]: Франция използва напълно интегриран инструмент на ниво „фасада“ (*Documents Stratégiques de Façade*, DSF), който служи едновременно като МПП и стратегическа рамка за прилагане на РДМС. Задълженията по отношение на околната среда (мрежата „Натура 2000“, целите на РДМС, задълженията по РДВ) са включени в картите за използване на DSF и в специфичния фасаден план за действие (включващ тематични листове за действие), с които се гарантира, че мерките за пространствено насочване и управление са обединени в един-единствен документ за планиране.

[21] Вж. също „Оценка на РДМС“ (SWD(2025)50), част 1 — глава „Съгласуваност“.

[22] Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици (кодифицирана версия).

[23] Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.

[24] Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите.

[25] Вж. помощното проучване за допълнителни примери.

Освен в областта на политиката за околната среда, морското пространствено планиране се използва все по-активно за подобряване на координацията с енергетиката, морския транспорт, развитието на пристанищата и рамките за планиране на крайбрежните райони. Неотдавнашните преразглеждания на плановете и целенасочените актуализации показват тенденция към развиване на по-ясно разбиране за това как морското пространствено планиране взаимодейства с националните секторни стратегии, особено когато има значителни последици по отношение на пространственото планиране. Различията в управленските структури, циклите на планиране и правните мандати продължават да оказват влияние върху привеждането в съответствие, но морското пространствено планиране все повече се признава като стабилна референтна рамка за управление на тези взаимодействия.

В някои случаи и особено в пренаселени райони съгласуваното планиране изисква също така да се помисли за съвместното използване на пространството от различни заинтересовани страни. Все по-често се обмислят полезни взаимодействия и възможности за съвместно ползване в няколко държави членки, включително чрез нововъзникващи подходи към области с многоцелево използване, които обикновено включват енергия от възобновяеми източници в морето и аквакултури, или съчетаване на целите за енергийна инфраструктура и биологично разнообразие. Въпреки че във всички държави членки съществуват механизми за оценка на взаимодействията, до голяма степен тези подходи остават проучвателни и разчитат на експериментиране, основано на проекти, а не на официални процедури за планиране. Един истински подход за „многоцелево използване още при проектирането“ също така би изисквал силен ангажимент и ранно участие на заинтересованите страни.

Като цяло опитът от прилагането на морското пространствено планиране показва, че постепенно се преминава от формални проверки за съгласуваност към по-съществена координация. Въпреки че държавите членки имат различни подходи, е налице обща тенденция към въвеждане на съгласуваност в рутинните договорености за управление, подкрепени от междуведомствени механизми за координация, споделени системи за данни и повтарящи се прегледи на плановете. Очаква се тази тенденция да се запази с развитието на морското пространствено планиране и с навлизането на държавите членки в следващите цикли на планиране.

2.2.4. Взаимодействия суша — море

Всички държави членки са разгледали взаимодействията суша — море в своите рамки за морско пространствено планиране, както се изисква в член 4, параграф 2 и член 6, параграф 2, буква а) от Директивата за МПП. Въпреки това задълбочеността, обхватът и интензивността на взаимодействията суша — море се различават значително в отделните държави, което отразява различията в конституционните разпоредби, административните правомощия и регулаторните традиции, особено по отношение на разделението на отговорностите между органите за морско и земно планиране.

Повечето държави членки разглеждат взаимодействията суша — море като междусекторна тема, вместо да ги разглеждат чрез напълно интегриран подход за планиране. В МПП обикновено се идентифицират ключови свързващи елементи като

пристанища и достъп до корабоплаване, енергийни и мрежови връзки, опазване на крайбрежната зона, натиск върху околната среда, идващ от сушата, и екологична свързаност по крайбрежието. Процесите на СЕО често подпомагат интегрирането на тези свързващи елементи, като подчертават кумулативното въздействие на морските и крайбрежните политики и необходимостта от съгласуваност между тях.

Наблюдавани са по-напредничави подходи, при които институционалните договорености позволяват тясна координация между системите за морско и наземно планиране. В тези случаи МПП предоставят по-ясни насоки за съгласуване на дейностите в морските пространства с наземната инфраструктура, рамките за развитие на крайбрежните райони и целите за управление на околната среда. Няколко държави членки отделиха по-голямо внимание на взаимодействията суша — море в последните актуализации на своите МПП, по-специално в отговор на увеличеното внедряване на енергия от възобновяеми източници в морето, развитието на пристанищата и нуждите от адаптиране към изменението на климата.

За разлика от това в държавите членки с по-фрагментирани структури на управление или силно разделение между компетентността за земно и за морско планиране (където МПП обхващат само изключителната икономическа зона), взаимодействията суша — море често са разглеждани чрез общи формулировки, като изпълнението до голяма степен се осъществява в процеса на вземане на решения на равнище проект и в процеса на издаване на разрешения по сектори.

2.2.5. Участие на заинтересованите страни и на обществеността

Всички държави членки са въвели мерки за гарантиране на участието на заинтересованите страни и на обществеността в морското пространствено планиране в съответствие с член 6, параграф 2, буква г) и член 9 от Директивата за МПП. Участието на обществеността е широко застъпено в законоустановените процедури за планиране и екологична оценка, като се гарантират минималните и законосъобразни възможности за консултации. Тъй като морското пространствено планиране е свързано със значителни екологични съображения и въздействия, държавите членки трябва да прилагат принципите на Директивата за участието на обществеността[26] при включването на заинтересованите страни и обществеността в процеса на морско пространствено планиране, особено при извършването на стратегическата екологична оценка.

Извън рамките на тези основни изисквания подходите за ангажиране на заинтересованите страни се различават значително в различните национални контексти, като отразяват различията в конституционните структури, административните традиции, културите на планиране и регулаторните рамки.

Участието на заинтересованите страни в държавите членки като цяло се е превърнало от предимно формална консултация в по-структуриран, а в някои случаи и в непрекъснат модел на ангажиране. Първото поколение МПП разчиташе до голяма степен на

[26] Директива 2003/35/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 г. за осигуряване участието на обществеността при изготвянето на определени планове и програми, отнасящи се до околната среда и за изменение по отношение на участието на обществеността и достъпа до правосъдие на Директиви 85/337/ЕИО и 96/61/ЕО на Съвета.

обществени консултации, проведени по време на подготвителния етап на МПП и процеса на стратегическа екологична оценка. По-новите планове и текущите прегледи все повече допълват обществените консултации с целеви секторни консултации, тематични семинари, двустранен обмен и цифрови инструменти, например интерактивни платформи за картографиране[27].

Налице е ясна тенденция към засилване на междусекторната ангажираност, особено сред органите и заинтересованите страни в областта на енергетиката, морския транспорт, околната среда, рибарството и развитието на крайбрежните райони. В няколко държави членки бяха създадени постоянни или полупостоянни консултативни или координационни органи, както и междуведомствени комитети, които подпомагат изпълнението и последващите действия, като позволяват диалогът със заинтересованите страни да продължи и след етапа на приемане и да обхване мониторинга и прегледа. Когато съществуват такива мерки, те допринасят за по-голяма прозрачност, предвидимост и споделена отговорност за резултатите от МПП.

Примери за добра практика:

- Кипър е пример за добре разработен и прозрачен процес на консултации. Той се състои от два етапа на консултации в цялата страна, които съчетават презентации в отделните градове с онлайн платформа за писмени становища, и осигурява публичен достъп до всички проекти на карти. Важно е да се отбележи, че приносът е довел до осезаеми промени в МПП. Например бяха преместени обекти за аквакултури, за да се избегнат конфликти с енергийната инфраструктура, бяха въведени специални зони за излизане на кабели на сушата, за да се намалят рисковете, свързани с корабоплаването, и бяха определени зони за многоцелево използване с цел управление на съвместното функциониране на дейности като енергетика, транспорт, туризъм, културно наследство и отбрана. В обобщен доклад с коментари и отговори е документирано как обратната връзка е повлияла на окончателния план, като е гарантирана пълна проследимост.
- В Нидерландия заинтересованите страни в областта на рибарството участват в морското пространствено планиране чрез структуриран и непрекъснат процес на ангажираност, който се осъществява, по-специално, при преразглеждането на МПП в Северно море, свързано с разширяването на енергията от възобновяеми източници в морето. Освен законоустановените обществени консултации, риболовни организации като VisNed (нидерландска асоциация за рибарство) и POV (нидерландска организация на производителите на продукти от риболов) участват в специален секторен диалог и целенасочен обмен. Този процес е насочен към въпросите, свързани с рибарството, например достъпа до риболовни зони, безопасността и съвместното функциониране, както и целите в областта на околната среда и енергетиката, подкрепата за прозрачността и информираните компромиси. Продължават да са налице предизвикателства, включително пространствени конфликти, рискове за безопасността и пропуски в данните. Проучват се иновативни решения, като например динамично

[27] Проучване на Европейската комисия относно участието на заинтересованите страни в МПП, 2023 г. — https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/media/document/15560.

зониране и съвместни изследвания (напр. Екологична програма за вятърна енергия от разположени в морето инсталации (Wozep)), с цел балансиране на конкуриращите се интереси. Нидерландският подход е в съответствие с Директивата за МПП и включва международно сътрудничество със съседните държави от Северно море.

Същевременно задълбочеността, непрекъснатостта и балансът на участието на заинтересованите страни остават неравномерни. Докато институционалните заинтересовани страни и добре организираните секторни участници — особено широкомащабните морски отрасли — като цяло са добре интегрирани в процесите на планиране, включването на местните общности, дребномащабното рибарство, операторите на аквакултури, по-малките икономически участници и организациите на гражданското общество остава много по-променливо и често се ограничава до ad hoc консултации, вместо да бъде интегрирано по систематичен и устойчив начин в целия цикъл на планиране. Ограниченията на капацитета на администрациите и на заинтересованите страни, различните мандати на различните равнища на управление и сложността на процесите на МПП продължават да бъдат пречки за по-последователно и приобщаващо ангажиране в някои държави членки.

2.2.6. Използване на най-добрите налични данни и споделяне на данни

Морското пространствено планиране в държавите членки се основава на широко и все по-структурирано използване на данни в съответствие с член 6, параграф 2, буква д) и член 10 от Директивата за МПП. Всички МПП се основават на комбинация от съществуващи набори от екологични, социално-икономически и секторни данни и разчитат по-специално на данни, генерирани съгласно законодателството на ЕС, по-специално РДМС, Директивите за птиците и за местообитанията и съответните секторни рамки, допълнени от източници на равнище морски басейн или ЕС, като EMODnet, Морската служба на „Коперник“ и Европейския морски атлас.

В повечето случаи органите организират използването на данни чрез специални национални процеси или платформи, които консолидират приноса от различни компетентни органи и системи за мониторинг.

Стратегическата екологична оценка (СЕО) обикновено служи като основен механизъм за организиране и за валидиране на данни за околната среда, които след това се интегрират в МПП. Базовите линии за околната среда, анализите на натиска и кумулативните оценки на въздействието обикновено разчитат на данни от мониторинга на РДМС, инвентаризации по „Натура 2000“, национално картографиране на морското дъно, набори от данни за рибарството и корабоплаването и специфична за сектора информация (напр. енергия от възобновяеми източници в морето, пристанища, кабели). Няколко държави членки изрично използват дескриптори, показатели и цикли на оценка по РДМС, които служат като екологична основа за това как да се използват данните за техните МПП, а други разчитат на тях по-непряко, за да служат като контекстуални данни в помощ на разработването на МПП и вземането на решения за издаване на разрешения.

Много държави членки са инвестирали в национална или регионална инфраструктура за морски данни в подкрепа на морското пространствено планиране. Пример за такава инфраструктура са морските геопортали, споделените платформи на ГИС и инструментите за подпомагане на вземането на решения, които позволяват пространствено припокриване на видове използване, ограничения и чувствителност във връзка с околната среда. В някои случаи тези системи са предназначени да подкрепят не само подготовката на МПП, но и на СЕО, целесъобразни оценки и последващи разрешения на ниво проект, което подобрява съгласуваността между етапите на планиране и лицензиране.

Същевременно се наблюдават значителни различия в съпоставимостта на данните и в оперативното използване на данните между държавите членки, което отразява различията в наличността на данни и техническия капацитет. В няколко случая ограниченията на данните са изрично признати в МПП или СЕО, по-специално по отношение на екосистемните услуги, кумулативния натиск, въздействието на изменението на климата и социално-икономическите взаимодействия. Когато има пропуски в данните, в МПП обикновено се прилагат подходи на предпазливост, отлага се подробният анализ за следващите цикли на планиране или се разчита на оценки на ниво проект, за да се прецизират данните.

Примери за добра практика:

- Испания използва платформата INFOMAR за хармонизиране на наборите от данни и критериите за разрешаване за морското пространствено планиране, РДМС и органите за управление на крайбрежието, като улеснява оперативното съгласуване между областите на политиката.
- По-специално държавите членки от Балтийско и Северно море системно използват регионални набори от данни и инструменти, разработени в рамките на проектите HELCOM-VASAB, OSPAR и финансираните от ЕС проекти за морско пространствено планиране.

2.2.7. Сътрудничество между държавите членки и на равнище морски басейн

Сътрудничеството между държавите членки в областта на морското пространствено планиране беше допълнително засилено в съответствие с член 6, параграф 2, буква е) и член 11 от Директивата за МПП. Сътрудничеството е стандартна характеристика на процесите на морско пространствено планиране, особено в споделените морски басейни, като се осъществява чрез съчетание от официални процедури, регионални рамки и сътрудничество, основано на проекти. Степента и видът на сътрудничеството и практическото му влияние върху резултатите от планирането обаче се различават значително в отделните морски басейни и държави.

Повечето държави членки разполагат с механизми за консултиране, координиране и обмен на информация със съседните държави. Обикновено те са под формата на консултации за СЕО и МПП, двустранни срещи и участие в регионални структури на морските басейни. Трансграничните консултации съгласно рамката за СЕО остават най-

систематичният и правно стабилен канал за сътрудничество, осигуряващ ранно уведомяване, обмен на документация и разглеждане на трансграничните въздействия върху околната среда. В няколко случая тези процеси са спомогнали за по-доброто съгласуване на информационните бази, екологичните оценки и допусканията за планиране между държавите.

Освен официалните консултации сътрудничеството често се организира чрез съществуващите рамки за регионално управление, като работната група на МПП HELCOM-VASAB в Балтийско море, структурите, свързани с OSPAR, и инициативата за басейна на Северно море в североизточната част на Атлантическия океан, както и чрез координирано прилагане на протокола за комплексно управление на крайбрежните зони към Конвенцията от Барселона. Тези рамки предоставят общи принципи, насоки и форуми за диалог, които от своя страна спомагат за уеднаквяване на подходите за пространствено планиране, особено по отношение на екологичните цели, корабоплаването и енергията от възобновяеми източници в морето. Освен това финансираните от ЕС проекти и платформи играят допълнителна роля, като улесняват съвместните проучвания, споделените методики и пилотните приложения, особено по отношение на кумулативните оценки на въздействието, екосистемните подходи и трансграничното използване на данни[28].

Пример за добра практика:

Инициативата за басейна на Северно море в по-широките му граници (GNSBI), създадена през 2023 г. от Нидерландия и Франция, GNSBI обединява девет държави, граничещи със Северно море в по-широките му граници (BE, DK, FR, DE, IE, NL, NO, SE, UK). Нейната цел е да се подобри съгласуваността на морското пространствено планиране и морското управление в целия басейн чрез съгласуване на приоритетите в области като енергия от възобновяеми източници в морето, рибарство/аквакултури, корабоплаване и опазване на природата и чрез подкрепа за екосистемен трансграничен подход за оптимизиране на използването на общите води. Като работи със съществуващите форуми като Енергийното сътрудничество в Северно море (NSEC) и конвенциите от Осло и Париж за защита на морската среда на Североизточния Атлантически океан (OSPAR), инициативата укрепва координацията между министрите, органите и заинтересованите страни и насърчава обмена на данни и знания. Шест доброволни технически работни направления (управление, многоцелево използване/съвместно използване, опазване на природата, кумулативни въздействия, дългосрочни перспективи в областта на рибарството и обмен на знания) осигуряват структурирана рамка за справяне с кумулативния натиск и поддържане на екологичните ограничения.

На практика сътрудничеството между държавите членки и на равнище морски басейн продължава да оказва различно въздействие върху конкретните решения за

[28] През годините ЕС е предоставял значителна финансова подкрепа за развитието на многонационалното сътрудничество в областта на морското пространствено планиране. Например вече повече от 20 години с програмата по Interreg за Балтийско море се подкрепят проекти за сътрудничество по темата. Други програми по Interreg също са предоставили финансова подкрепа, включително програмата по Interreg за южната част на Балтийско море (напр. проект SEAPLANSPACE) и програмата по Interreg за Северно море (напр. проект NORSAIC,).

пространствено планиране. Въпреки че изглежда някои държави членки се координират по решенията за зониране, коридорите или предпазните мерки за околната среда, в много случаи сътрудничеството служи главно за подкрепа на взаимната осведоменост и обмена на информация, а не за постигане на резултати чрез съвместно или координирано планиране. Разликите в циклите на планиране, правния статут на МПП, административните правомощия и националните приоритети продължават да бъдат пречки за по-задълбочена интеграция.

2.2.8. Сътрудничество с трети държави

Повечето държави членки си сътрудничат с трети държави, особено когато има убедителни причини за това, например общи морски басейни, миграционни екосистеми или трансгранични морски дейности. На практика такова сътрудничество се осъществява главно чрез съществуващи структури като регионални морски конвенции, международни организации и проекти на ЕС[29], а не чрез официални двустранни споразумения за морско пространствено планиране. Държавите членки, които споделят морска граница с държави извън ЕС в Балтийско море, Средиземно море, Черно море и североизточната част на Атлантическия океан, докладват за по-систематичен двустранен ангажимент. В някои морски басейни геополитическите събития повлияха на постоянството и обхвата на регионалното и двустранното сътрудничество.

Установено е, че сътрудничеството с трети държави е най-развито на равнище формулиране на стратегия и обмен на информация. Държавите членки обикновено участват в регионални платформи и технически форуми за целите на обмена на данни, привеждането в съответствие на екологичните цели и обсъждането на секторните развития, особено във връзка с опазването на околната среда, безопасността на корабоплаването, рибарството и аквакултурите и нововъзникващите видове използване, например енергията от възобновяеми източници в морето. Тези взаимодействия спомагат за повишаване на осведомеността и за подобряване на взаимното разбирателство, но рядко водят до координирани или съвместно договорени решения за пространствено планиране. В няколко случая причината за сътрудничеството бяха финансираните от ЕС проекти или регионални инициативи с определени срокове, което доведе до фрагментарни резултати или прекратяване на сътрудничеството след спирането на финансирането на проекта.

Данните сочат, че сътрудничеството с трети държави е по-ефективно, когато е заложено в дългогодишни регионални структури и когато е свързано с екологични задължения съгласно международни конвенции. Систематичните механизми за превръщане на това сътрудничество в конкретни разпоредби за морско пространствено планиране или координирани мерки за пространствено планиране обаче остават ограничени. Като цяло е постигнат напредък в поддържането на диалога и споделянето на информация.

[29] Няколко текущи проекта, финансирани от ЕС в областта на МПП, включват държави извън ЕС (напр. MEDIGREEN, NESBp). Програмите по Interreg, с участието на държави, които не са членки на ЕС, на равна основа с държавите членки, също предлагат специална възможност за развитие на сътрудничество в областта на морското пространствено планиране с трети държави и са налице множество примери за такива проекти в програмата по Interreg за Черно море, програмата по Interreg ADRION (обхващаща Адриатическо и Йонийско море) и в Средиземно море.

Продължаващото предизвикателство за бъдещите цикли на планиране обаче се състои в способността на държавите членки да интегрират по-задълбочено и последователно съображения на трети държави в прилагането на морското пространствено планиране.

2.3. Предизвикателства във връзка с прилагането

Опитът от прилагането на морското пространствено планиране, натрупан след предишния цикъл на докладване, потвърди, че морското пространствено планиране вече е основен и добре установен елемент от морското управление на ЕС. То все повече функционира като референтна рамка за организиране на различни начини на използване на морското пространство и за подпомагане на координацията на политиките на национално равнище и на равнище морски басейни. Същевременно има редица области, в които ролята на морското пространствено планиране може да бъде засилена допълнително, за да се отговори на променящите се цели на политиката и нарастващите изисквания към морското пространство.

Първото предизвикателство е свързано с междусекторната координация на различните равнища на управление. Морското пространствено планиране вече предоставя обща пространствена рамка, в която се разглеждат екологични, икономически и социални цели. Увеличаването на взаимодействието между политиките в областта на енергетиката, околната среда, рибарството, аквакултурите, транспорта, сигурността и адаптирането към изменението на климата обаче означава, че нарастват очакванията морското пространствено планиране да улесни съгласуваността не само между секторите, но и между националните, регионалните и местните органи. В много държави членки отговорността за прилагането на морското пространствено планиране е разпределена между различните равнища на управление, което допълнително усложнява процесите на координация. Въпреки че в повечето случаи съществуват механизми за координация, тяхната ефективност се различава, а опитът от прилагането показва, че има възможност за по-нататъшно засилване на ролята на морското пространствено планиране като стабилен координационен стълб, който свързва секторните политики, стратегии, цели и инструменти за изпълнение на всички равнища на управление. Освен това нарастващото търсене на пространство увеличава необходимостта секторите да работят в припокриващи се или съседни области и следователно планирането да се извършва по подхода „многоцелево използване още при проектирането“ от самото начало и в тясно сътрудничество със заинтересованите страни.

Друго предизвикателство се отнася до регионалното измерение и морското басейново измерение на морското пространствено планиране. Сътрудничеството на равнище морски басейн се е превърнало в стандартна характеристика на процесите на морско пространствено планиране, подкрепено от регионални конвенции, финансирани от ЕС проекти и установени платформи за сътрудничество. Независимо от това геополитическите съображения, различията в циклите на планиране, националните мандати и подходите за изпълнение могат потенциално да ограничат степента, до която регионалните цели се отразяват систематично в пространствените резултати. Укрепването на регионалните подходи би могло да спомогне за постигането на по-голяма последователност в начина, по който се решават проблемите, свързани с общия натиск, кумулативните въздействия и нуждите от трансгранична инфраструктура, като същевременно се зачитат националните компетентности.

Допълнително предизвикателство е свързано с важността на това инструментите да станат по-съгласувани с политиките в областта на околната среда, по-специално с РДМС и свързаните с нея изисквания и рамки за опазване и възстановяване на природата, както и с целите за адаптиране към изменението на климата. Процесите на морското пространствено планиране като цяло са добре съгласувани с тези политики от процедурна гледна точка, по-специално чрез СЕО и обмен на данни. Тъй като обаче целите на политиката все повече се съсредоточават върху състоянието, устойчивостта и възстановяването на екосистемите, както и върху тяхното адаптиране към изменението на климата, съществува необходимост от по-нататъшно изясняване на морското пространствено планиране, за да се гарантира, че то подпомага превръщането на тези цели в решения за пространствено планиране. Начините за изясняване на морското пространствено планиране включват по-голямо внимание към взаимодействията суша — море, уязвимостта на крайбрежието и пространствените последици от промените, свързани с климата, и поддържане на подкрепата за устойчивото развитие на секторите на синята икономика.

Друго нововъзникващо предизвикателство е свързано с организирането и използването на данни и знания. Постигнат е значителен напредък в разработването на инфраструктура за морски данни и инструменти за подпомагане на вземането на решения за морско пространствено планиране, които често се основават на инициативи на равнището на ЕС и регионално сътрудничество. С развитието на морското пространствено планиране нараства интересът към укрепване на връзките със системите за наблюдение и мониторинг на океаните, за да се подпомогне адаптивното планиране, да се подобри разбирането на кумулативните ефекти и да се подобри информационната база за вземане на решения в различните области на политиката.

Накрая, нарастващият брой инициативи на ЕС, свързани с морското пространство, предполага необходимост от по-голяма съгласуваност и опростяване на политиките. Все повече се очаква морското пространствено планиране да функционира на пресечната точка между множество сектори, стратегии, планове и изисквания за докладване. Въпреки че това отразява потенциала му като обединяващ фактор, то също така подчертава колко е важно морското пространствено планиране да опростява, а не да увеличава съществуващата сложност на управлението. По-нататъшното съгласуване на целите, сроковете и информационните потоци между политиките би могло да повиши ефективността на морското пространствено планиране като основен инструмент за планиране и координация.

Като цяло горепосочените предизвикателства предлагат възможности за надграждане на солидните основи, положени от Директивата за МПП. Опитът от последователните цикли на планиране предоставя солидна основа за разглеждане на това как морското пространствено планиране може да бъде допълнително укрепено като централен стълб на управлението на океаните в ЕС, включително в контекста на предстоящия преглед на Директивата за МПП и разработването на бъдещия Акт за океаните, както е обявено в Европейския пакт за океана, приет през юни 2025 г.[30]

[30] COM(2025) 281; https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/european-ocean-pact_bg.

3. БЪДЕЩИ ДЕЙСТВИЯ

След приемането на Директивата за МПП политическата и правната рамка, регулираща морските води на ЕС, претърпя значително развитие. Понастоящем морското пространствено планиране функционира в контекст, в който темпът на разгръщане на енергията от възобновяеми източници в морето се засилва, целите за опазване и възстановяване на околната среда се укрепват, съображенията за сигурност и устойчивост придобиват все по-голямо значение, като са налице нарастващи очаквания за интегрирано управление на океаните. Тези развития подчертават стратегическото значение на морското пространствено планиране като ключов координиращ инструмент, като същевременно излагат неговите ограничения както по отношение на проектирането, така и по отношение на прилагането му.

Морското пространствено планиране е широко признато като един от малкото инструменти, способни да свържат секторните политики, екологичните цели и вземането на решения за пространствено планиране в морските области. В същото време опитът от прилагането на морското пространствено планиране разкрива структурни предизвикателства. Те включват непоследователно тълкуване на основни понятия като екосистемния подход, различно третиране на взаимодействията суша — море, неравно третиране на заинтересованите страни в морския сектор, фрагментирани подходи към данните и мониторинга и ограничен капацитет за координиране на трансграничните резултати и резултатите от планирането в трети държави.

В този контекст беше обявен бъдещ Акт за океана като част от Европейския пакт за океана, с който се установява единна рамка на ЕС за опазване на здравето на океаните и устойчиво развитие на синята икономика. Актът за океана е предназначен като водеща инициатива за управление на океаните, която ще се основава на преразглеждането на Директивата за МПП. Целта на Акта е да се укрепи и модернизира морското пространствено планиране като стратегически инструмент, който ще обслужва приоритетите на Пакта за океана и тяхното изпълнение, чрез засилена междусекторна координация на национално равнище и чрез по-добре организиран подход към морските басейни. Констатациите от настоящия доклад за изпълнение ще предоставят навременна информационна база, която да се използва за прегледа на Директива 2014/89/ЕС и разработването на бъдещия Акт за океана.

В заключение, настоящият доклад показва, че морското пространствено планиране в ЕС е навлязло в нов етап на зрялост, като същевременно са налице някои постоянни предизвикателства. Много държави членки вече са във втория или третия си цикъл на планиране и все повече се съсредоточават върху прегледа и извършването на целенасочени актуализации на МПП и проследяването на изпълнението им. Това създава възможност за преминаване към по-приобщаващо, цялостно и целенасочено планиране с по-ясни правила за вземане на решения, по-силни връзки с мониторинга и адаптивното управление и подобрена съгласуваност между политиките и морските басейни.